

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 21 december 2015

Mål nr

B 3277-15

KLAGANDE

JK

Ombud och offentlig försvarare: Advokat HJ

MOTPARTER

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. X

3. Y

Ombud och målsägandebiträde för 2 och 3: Advokat EHG

SAKEN

Våldtäkt m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2015-05-22 i mål B 266-15

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens domslut bestämmer Högsta domstolen påföljden för den samlade brottsligheten till skyddstillsyn och fängelse tre månader.

Högsta domstolen tillämpar 28 kap. 3 § brottsbalken.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

Högsta domstolen förordnar att sekretessbestämmelsen i 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna om målsägandenas identitet som har lämnats vid förhandling inom stängda dörrar i Högsta domstolen.

HJ ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av JK i Högsta domstolen med 40 170 kr. Av beloppet avser 18 228 kr arbete, 9 560 kr tidsspillan, 4 348 kr utlägg och 8 034 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

EHG ska få ersättning av allmänna medel för biträdet åt X och Y i Högsta domstolen med 25 198 kr. Av beloppet avser 8 463 kr arbete, 9 560 kr tidsspillan, 2 135 kr utlägg och 5 040 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

JK har yrkat att Högsta domstolen i första hand ogillar åtalet och befriar honom från att betala skadestånd till målsägandena samt i andra hand mildrar påföljden.

Riksåklagaren och målsägandena har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har, med utgångspunkt i vad hovrätten har funnit utrett om gärningarna, meddelat prövningstillstånd i frågan om påföljd.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Enligt hovrättens dom har JK gjort sig skyldig till våldtäkt och sexuellt ofredande. I den delen har domen vunnit laga kraft genom Högsta domstolens beslut rörande prövningstillstånd.
2. Våldtäkten begicks mot en yngre kvinna i en lägenhet där det också fanns några andra yngre personer närvarande. Den föregicks av ett allmänt umgänge. Vid något tillfälle befann sig flera av personerna i lägenhetens sovrum. När de andra lämnade sovrummet hindrade JK kvinnan från att följa efter. Han tvingade henne till sängen, drog ned hennes tights och trosor och genomförde ett vaginalt samlag. Hon sa nej flera gånger och försökte också göra motstånd med kroppen, men JK höll fast hennes armar över hennes huvud. Vid något tillfälle bet JK kvinnan i läppen när han försökte kyssa henne. Det hela pågick under kanske fem minuter.
3. Det sexuella ofredandet bestod i att JK – i samma lägenhet och innan våldtäkten ägde rum – tog en annan yngre kvinna utanpå kläderna på hennes bröst, stjärt och underliv samt förde hennes hand mot sitt eget underliv. Detta hände i samband med att de som befann sig i lägenheten sprang runt och jagade varandra på lek.

Frågan i Högsta domstolen

4. Både tingsrätten och hovrätten har bestämt påföljden för brottsligheten till fängelse i ett år. Frågan i Högsta domstolen är om påföljden bör sättas ned.

Brottslighetens straffvärde

5. Staffskalan för våldtäkt av normalgraden är fängelse i lägst två och högst sex år. För grov våldtäkt är straffskalan fängelse i lägst fyra och högst tio år, medan den för mindre grovt brott är fängelse i högst fyra år. Med hänsyn till att minimistraffet för grov våldtäkt är fängelse i fyra år finns det mycket sällan anledning att för en våldtäkt av normalgraden döma till fängelse i fyra år eller mer. Den praktiskt tillämpbara straffskalan för normalgraden av våldtäkt börjar alltså på fängelse i två år och sträcker upp till, men inte till och med, fängelse i fyra år.

6. Straffskalan för sexuellt ofredande är böter eller fängelse i högst två år.

7. Vid bedömningen av straffvärdet ska rätten enligt 29 kap. 1 § brottsbalken beakta den skada, kränkning eller fara som gärningen har inneburit, vad den tilltalade har insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter och motiv som han eller hon har haft. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2010 (prop. 2009/10:147) gjordes det tillägget till lagtexten, att rätten särskilt ska beakta om gärningen har inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Bakgrunden till detta var lagstiftarens uppfattning att straffen för de allvarliga våldsbrotten borde vara strängare än de var enligt praxis.

8. I förarbetena (se a. prop. s. 15 och 41 f.) anges ganska detaljerat vilka straffskärpningar som lagstiftaren tänkte sig. Eftersom lagändringen tog sikte på bara de allvarliga våldsbrotten uteslöts alla brott som enligt då gällande praxis bedömdes ha ett straffvärde motsvarande fängelse i högst fem månader. Ett brott som hade ett straffvärde som motsvarade fängelse i sex månader skulle emellertid efter lagändringen anses ha ett straffvärde som motsvarar fängelse i åtta månader. Hade brottet tidigare haft ett straffvärde motsvarande fängelse i ett år skulle straffvärdet efter den 1 juli 2010 anses motsvara fängelse i ett år och tre månader. Och om det rörde sig om ett brott med ett straffvärde som motsvarade fängelse i två år skulle det nya straffvärdet anses motsvara fängelse i två år och fem månader. Vid högre straffvärden skulle påslagen i nominella tal efter hand bli allt större. Vid de allra högsta straffen skulle straffvärdeökningen dock bli mindre och vid den normala maximitiden för tidsbestämt straff, fängelse i tio år (se 26 kap. 1 § brottsbalken), skulle det inte bli något påslag alls.

9. Som Högsta domstolen framhöll i rättsfallet NJA 2011 s. 89 kan det diskuteras hur lämplig den valda lagstiftningstekniken är om man vill uppnå den straffskärpning som var lagstiftningens syfte samt i vad mån den nya regleringen är förenlig med grundläggande straffrättsliga principer. I rättsfallet uttalade domstolen emellertid också, att det står klart att reformen syftade till en markerad höjning av straffnivåerna för allvarliga våldsbrott i en storleksordning som indikeras av de i motiven angivna exemplen. Enligt domstolen borde detta syfte respekteras vid rättstillämpningen inom ramen för vad som är förenligt med de genomförda lagändringarna.

10. I förarbetena anges vissa exempel på brott som avses med den skärpta straffvärdebedömningen. Särskilt framhålls bl.a. misshandel av allvarligare slag, grov kvinnofridskränkning och olaga tvång. I allmänmotiveringen sägs att sexualbrott kan utgöra sådana angrepp (prop. 2009/10:147 s. 14). Frågan

tas också upp i författningskommentaren. Där uttalas (a. prop. s. 41) att tillägget till 29 kap. 1 § andra stycket brottsbalken är avsett att i regel träffa bl.a. grov våldtäkt och våldtäkt. Samtidigt sägs att det ska röra sig om ett angrepp direkt riktat mot en annan person som har bestått i eller innefattat uppsåtlig allvarligare våldsanvändning, uppsåtligt allvarligare hot eller med sådant våld eller hot jämställbart handlande, t.ex. att ha försatt någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd eller att, utan våld eller hot, ha berövat någon friheten.

11. Någon ändring av straffskalan för våldtäkt gjordes inte vid 2010 års lagstiftning. Detta innebär att det fortfarande, trots de redovisade motivuttalandena, måste finnas fall av våldtäkt som har ett straffvärde som motsvarar minimistrafvet fängelse i två år. Lagändringen bör dock medföra att ett antal fall, som tidigare bedömdes som mindre grova, numera med hänsyn till våldsanvändningen anses utgöra våldtäkt av normalgraden (jfr NJA 2013 s. 1155 p. 7).

12. Inslaget av våld i det våldtäktsbrott som JK har gjort sig skyldig till är inte särskilt framträdande. I stället är det straffvärda i allt väsentligt att han på ett mycket allvarligt sätt har kränkt målsägandens sexuella integritet. Hans gärning är inte på något sätt sådan, att den kan bedömas som mindre allvarlig i våldtäktsbestämmelsens mening. I stället är den helt klart av normalgraden. Däremot träffas den knappast av den ändring som år 2010 gjordes i 29 kap. 1 § brottsbalken. Inte heller i övrigt finns det några särskilt försvårande omständigheter (jfr 29 kap. 2 §). Eftersom det inte heller finns några förmildrande omständigheter rör det sig om ett våldtäktsbrott som i allvarsgrad (straffvärde) motsvarar det minimistrafvet om fängelse i två år som gäller för brottet.

13. Straffvärdet av det sexuella ofredandet motsvarar ett högt bötesstraff. Det inverkar därmed inte nämnvärt på den samlade brottslighetens straffvärde. I likhet med tingsrätten och hovrätten gör således Högsta domstolen bedömningen att straffvärdet motsvarar fängelse i två år.

Tidigare brottslighet

14. Det finns inte någon anteckning i belastningsregistret avseende JK. Han har berättat att han inte heller i sitt tidigare hemland har dömts för brott.

Billighetsskäl

15. Det har inte kommit fram att det av skäl som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken finns anledning att vid en straffmätning avvika från straffvärdet.

Beaktandet av JKs ålder vid en tänkt straffmätning

16. När JK begick brotten var han 18 år och fyra månader. Därmed ska enligt 29 kap. 7 § brottsbalken hans ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen. Enligt fast praxis brukar en reduktion av straffet för en artonåring ske med ungefär hälften (se Martin Borgeke, Att bestämma påföljd för brott, 2 uppl. 2012 s. 219 ff.). Eftersom JK var några månader äldre än 18 år skulle det leda till en tänkt strafflängd på ett år och två månader. Det ska dock observeras att Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2000 s. 421 uttalade, att det vid långvariga frihetsstraff ofta kan vara rimligt att sätta ned straffet mera än vid kortare frihetsstraff eller bötesstraff. Detta innebär att det straff som skulle dömas ut, om fängelse valdes som påföljd för JK, skulle lyda på ett år (straffmätningens värde).

Det är inte möjligt att överlämna JK till särskild vård för unga

17. När straffmättningsvärdet är så högt att det motsvarar fängelse i ett år eller däröver kan en ungdomspåföljd tillämpas för den som vid brottet hade fyllt 18 år bara om förhållandena är speciella. De påföljder som i så fall närmast står till buds är ungdomsvård eller ungdomsvård i kombination med ungdomstjänst (32 kap. 1–3 §§ brottsbalken). För ungdomsvård krävs emellertid att den unge har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Av den utredning från JKs hemkommun, som i enlighet med 28 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare har hämtats in i Högsta domstolen, framgår att JK inte har något sådant särskilt behov. En ungdomspåföljd är således utesluten i hans fall. Därmed ska påföljd väljas enligt de allmänna reglerna i 30 kap. brottsbalken.

Grundprinciperna för påföljdsvalet

18. Vid val av påföljd ska rätten, enligt 30 kap. 4 § brottsbalken, fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Detta innebär att ett alternativ till fängelse har företräde och att ett fängelsestraff ska väljas i sista hand. Som skäl för fängelse får rätten, utöver brottslighetens straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare har gjort sig skyldig till brott.

19. I enlighet med ett uttalande i förarbetena (prop. 1987/88:120 s. 100) är det ett riktvärde att om brottsligheten har ett straffvärde som motsvarar

fängelse i ett år, finns det en presumtion för att fängelse ska väljas som påföljd. Om straffvärdet är så högt eller högre men ett fängelsestraff, om fängelse hade valts som påföljd, på grund av den tilltalades ungdom hade bestämts till kortare tid än ett år, ska den faktiska strafflängden vara avgörande för om det råder en presumtion för fängelse med hänsyn till straffvärdet (se ”Socialkontorsfallet” NJA 2000 s. 314). Motsvarande gäller i allmänhet också om det är billighetsskäl enligt 29 kap. 5 § brottsbalken som motiverar straffsänkningen (se ”De kinesiska kullagren” NJA 2014 s. 559 p. 14; jfr också Dag Victor, ”Straffmättningsvärde” och påföljdsval, SvJT 2015 s. 173, Martin Borgeke, Straffmättningsvärdet – en replik, SvJT 2015 s. 281 och Petter Asp, Enighet om tumregeln, SvJT 2015 s. 292). Trots att ett fängelsestraff i JKs fall alltså ska reduceras ganska avsevärt med hänsyn till hans ålder vid brottet (se p. 16), är den grundläggande presumtionen mot fängelse bruten eftersom straffmättningsvärdet motsvarar fängelse i ett år. Det innebär att varken villkorlig dom (och böter) eller skyddstillsyn är tillräckligt ingripande.

20. I de situationer då presumtionen mot fängelse alltså är bruten och villkorlig dom (och böter) eller skyddstillsyn inte är tillräckligt ingripande, så har rätten möjlighet att ändå bestämma påföljden till villkorlig dom eller skyddstillsyn om det finns särskilda skäl för det. Exempel på sådana särskilda skäl finns i 30 kap. 7 § andra stycket och i 30 kap. 9 § andra stycket brottsbalken. Det rör sig om fall där en villkorlig dom eller skyddstillsyn kan förenas med en föreskrift om samhällstjänst eller en skyddstillsyn med en behandlingsplan (kontraktsvård). Men det kan också vara fråga om situationer där det har skett en påtaglig förbättring av den tilltalades personliga eller sociala situation i något hänseende som kan antas ha haft samband med hans

eller hennes brottslighet, eller där den tilltalade undergår behandling som syftar till att motverka fortsatt brottslighet.

21. För JK är inte någon behandling aktuell. Enligt personutredningen lever han under ordnade förhållanden. Han går i skolan och tillbringar den mesta av fritiden tillsammans med sin familj. Frågan är därmed närmast om det är möjligt att ersätta ett fängelsestraff med villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst. Det ska då noteras att JK har samtyckt till samhällstjänst och att Kriminalvården i sitt yttrande till Högsta domstolen har bedömt honom lämplig för sådan tjänst.

Förutsättningarna är uppfyllda både för villkorlig dom och för skyddstillsyn

22. I Kriminalvårdens yttrande har angetts att det inte finns något övervakningsbehov beträffande JK och – underförstått – att det därmed inte är aktuellt med skyddstillsyn. Som Högsta domstolen har uttalat vid flera tillfällen (se ”Socialkontorsfallet” NJA 2000 s. 314, ”Skärtorsdagsdomen” NJA 2008 s. 359, särskilt s. 371, och ”De kinesiska kullagren” NJA 2014 s. 559 p. 15) ska föreskriften i 30 kap. 9 § första stycket brottsbalken emellertid inte läsas så, att det är en förutsättning för skyddstillsyn att det bedöms finnas ett s.k. övervakningsbehov. I stället ska lagbestämmelsen uttydas på det sättet, att skyddstillsyn är utesluten som påföljd endast om det helt saknas anledning att anta att påföljden kan bidra till att den dömde avhåller sig från fortsatt brottslighet. Det innebär att även den som uppfyller kraven för villkorlig dom (villkorlig dom är utesluten endast i de fall då det finns särskild anledning att befara att den dömde kan komma att begå brott på nytt) kan dömas till den generellt sett mera ingripande påföljden

skyddstillsyn, om detta krävs med hänsyn till allvaret i den brottslighet som han eller hon har gjort sig skyldig till och för att ett fängelsestraff ska kunna undvikas.

23. Fastän det alltså inte framgår annat än att JK lever under ordnade förhållanden och att det saknas särskild anledning att befara att han kommer att begå brott på nytt, uppfyller han förutsättningarna för skyddstillsyn. Det saknas nämligen inte helt anledning att anta att en skyddstillsyn kan bidra till att JK avhåller sig från fortsatt brottslighet.

En påföljd med samhällstjänst skulle inte vara tillräckligt ingripande

24. Villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst kan i vissa fall användas som ersättning för ett fängelsestraff. I det lagstiftningsärende då samhällstjänst infördes som en permanent del av påföljdssystemet (prop. 1997/98:96 s. 96) uttalades att samhällstjänst inte bör komma i fråga när straffvärdet är så högt att det enbart på grund av detta finns hinder mot att välja en icke frihetsberövande påföljd enligt de allmänna principerna för påföljdsval i 30 kap. brottsbalken. Samtidigt framhöll regeringen att enligt den tumregel för bestämmandet av antalet timmar samhällstjänst som gäller, ska maximala antalet timmar samhällstjänst, dvs. 240, motsvara ett fängelsestraff på elva månader. Regeringen underströk emellertid att uttalandena i propositionen ska uppfattas endast som riktlinjer.

25. De angivna riktlinjerna innebär att det med hänsyn till straffmättningsvärdet inte skulle vara omöjligt att bestämma påföljden för JK till

villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst. I sammanhanget måste emellertid också hänsyn tas till brottslighetens art.

26. Det råder inte någon tvekan om att våldtäkt är en brottstyp där omständigheterna generellt sett är sådana att brottslighetens art starkt talar för fängelse och därmed emot villkorlig dom eller skyddstillsyn, och det även om en sådan påföljd förenas med en föreskrift om samhällstjänst. Att våldtäkt inte nämns i förarbetena till påföljdsreformen år 1989 (se prop. 1987/88:120 s. 100) som exempel på en brottstyp av sådan art att särbehandling bör ske vid påföljdsvalet, torde hänga samman med det höga minimistraffet. När det är aktuellt att döma ut ett fängelsestraff på ett år eller mer spelar nämligen brottslighetens art ingen roll för bedömningen. Då räcker straffmättningsvärdet som skäl för fängelse. Och som framgått är ju minimistraffet för våldtäkt av normalgraden fängelse i två år. Det sagda hindrar inte att en nyanserad bedömning alltid måste göras. Rör det sig om våldtäkt som är mindre grov (6 kap. 1 § tredje stycket brottsbalken) kan det i ett enskilt fall vara så att brottets art inte leder till att fängelse måste dömas ut (jfr NJA 2014 s. 990).

27. I de fall brottslighetens art talar för fängelse inskränks möjligheterna att döma till villkorlig dom eller skyddstillsyn med samhällstjänst. I vilken utsträckning som det ändå är möjligt att tillämpa ett påföljdsval av detta slag är i viss mån oklart, även om det i rättspraxis kan skönjas vissa linjer. Här kan pekas på att också i de fall då brottslighetens art bara i mindre grad talar för fängelse har det ansetts krävas alldeles särskilda skäl för att ett fängelsestraff ska kunna undvikas, när brottslighetens straffmättningsvärde motsvarar fängelse i sex månader eller mer (se t.ex. NJA 2000 s. 195). I detta skikt är alltså möjligheterna att ersätta fängelse med en påföljd med samhällstjänst klart begränsade.

28. När det gäller det aktuella våldtäktsbrottet talar brottslighetens art starkt för fängelse. Vid ett så högt straffmättningsvärde som motsvarande fängelse i ett år skulle därför en påföljd med samhällstjänst inte vara tillräckligt ingripande. Detta gäller även om samhällstjänsten skulle knytas till en skyddstillsyn. Frågan blir därmed om det i JKs fall finns alldeles särskilda skäl för att döma till något annat än ett fängelsestraff utmätt efter brottslighetens straffmättningsvärde. Vad som då skulle kunna vara aktuellt är skyddstillsyn och fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

Skyddstillsyn och fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken

29. En skyddstillsyn kan enligt 28 kap. 3 § brottsbalken förenas med fängelse i lägst 14 dagar och högst tre månader. Denna påföljds kombination får enligt 30 kap. 11 § tillämpas bara om det är oundgängligen påkallat med hänsyn till brottslighetens straffvärde eller den tilltalades tidigare brottslighet. Brottets art nämns inte i lagtexten. Det ska dock inte uppfattas så att detta skäl för fängelse (se 30 kap. 4 §) aldrig kan tala för att skyddstillsyn och fängelse väljs som påföljd (se NJA 2013 s. 922 p. 7; se också prop. 1987/88:120 s. 108). Däremot ska det observeras att kombinationen skyddstillsyn och fängelse får användas endast när alternativet är ett inte helt kort fängelsestraff.

30. Var gränsen går för att det ska vara möjligt att förena en skyddstillsyn med fängelse är inte alldeles klart. Om brottslighetens art saknar betydelse för bedömningen bör dock tillämpningsområdet för påföljds kombinationen börja där det fängelsestraff som annars hade dömts ut hade bestämts till ett år. Ett rimligt antagande är att den yttersta gränsen i dessa fall går ungefär när detta fängelsestraff hade fått lyda på ett år och sex månader. Om också brottslighetens art eller den tilltalades tidigare brottslighet inverkar på påföljds valet sänks uppenbarligen denna gräns. Det bör dock i sådana fall normalt vara

möjligt att tillämpa skyddstillsyn och fängelse till och med ett straffmättningsvärde som motsvarar fängelse i ett år.

31. Påföljdscombinationen skyddstillsyn och fängelse ersatte genom en lagstiftning år 1980 (prop. 1978/79:212) den tidigare möjligheten att vid skyddstillsyn förordna om behandling i anstalt under en tid som inte var bestämd på förhand och som kunde variera mellan en och två månader. Då uttalade departementschefen (a. prop. s. 74) att skyddstillsyn och fängelse i princip bör kunna användas i alla fall när inte hänsynen till allmän laglydnad kräver en ännu strängare påföljd. Enligt departementschefen borde skyddstillsyn och fängelse många gånger kunna komma i fråga när man tidigare hade dömt ut ett fängelsestraff av sådan längd att villkorlig frigivning blev aktuellt (då fängelse i fyra månader eller mer, se tidigare lydelse av 26 kap. 6 § brottsbalken i SFS 1965:620; ändrat till fängelse i tre månader den 1 januari 1980, SFS 1979:680). Han framhöll särskilt att combinationen skulle kunna tillämpas i en del fall när den tilltalade tidigare skulle ha dömts till ungdomsfängelse, en påföljd som avskaffades genom samma lagstiftning.

32. I dessa lagstiftningsförarbeten uttalade departementschefen (a. prop. s. 55) att syftet med anstaltsvistelsen, dvs. fängelsestraffet enligt 28 kap. 3 § brottsbalken, borde vara att för det gränsskikt där valet står mellan skyddstillsyn och en betydligt allvarigare påföljd tillföra skyddstillsynen ett ytterligare moment av skärpa. Genom möjligheten att kombinera skyddstillsyn med ett frihetsberövande på upp till tre månader borde, och då kanske främst vad gäller unga lagöverträdare, ett långvarigt frihetsberövande kunna undvikas.

33. Vid införandet av 30 kap. 11 § brottsbalken gjordes inga uttalanden av

innebörd att det som angavs i prop. 1978/79:212 inte längre skulle gälla. I stället inskräpdes att påföljdscombinationen ska användas när alternativet är att döma den tilltalade till ett längre fängelsestraff.

34. Det råder en allmän presumtion mot fängelse som påföljd (30 kap. 4 § brottsbalken). Att denna är särskilt stark i fråga om den som vid brottet ännu inte hade fyllt 21 år framgår av 30 kap. 5 §. Där föreskrivs att för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 18 år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl. För den något äldre åldersgruppen, mellan 18 och 21 år, gäller att det för att fängelse ska få tillämpas krävs särskilda skäl med hänsyn till gärningens straffvärde eller annars. Med ”annars” förstås här gärningsmannens tidigare brottslighet och brottslighetens art.

35. Med hänsyn till föreskrifterna i 30 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken är det rimligt att anta att syftet med bestämmelsen i 30 kap. 11 § är att beträffande främst unga lagöverträdare skapa en större möjlighet än en vanlig skyddstillsyn erbjuder att undvika ett längre fängelsestraff (jfr ”Socialkontorsfallet” NJA 2000 s. 314, särskilt s. 322). Detta gäller också i situationer där brottslighetens art starkt talar för fängelse. När straffmätningvärdet som här motsvarar fängelse i ett år måste dock den maximala tiden om tre månader för fängelsestraffet enligt 28 kap. 3 § tillämpas.

Det är inte nödvändigt att döma JK till ett långt fängelsestraff

36. Högsta domstolens bedömning blir att det är möjligt att undvika ett längre fängelsestraff i JKs fall, om han döms till kombinationspåföljden skyddstillsyn och fängelse. Den möjligheten ska då användas. Det innebär att i

stället för det av hovrätten bestämda fängelsestraffet på ett år ska JK dömas till skyddstillsyn och fängelse i tre månader enligt 28 kap. 3 § brottsbalken.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Gudmund Toijer, Martin Borgeke (referent) och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Åsa Brundin